

POKARM (911) *sb m*

o *jasne*; -kârm (216), -karm (2); -kârm : -karm *Leop* (16:1), *Mącz* (13:1); -karm- (385), -kârm- (10); -kârm- *Calag*, *WysKaz*, *KmitaSpit*; -karm- : -kârm- *BibRadz* (24:1), *BielKron* (7:1), *Mącz* (7:1); *KuczbKat* (13:1), *LatHar* (20:1), *WujNT* (53:1), *SarnStat* (1:1).

sg N pokarm (172). ◇ *G* pokarmu (175). ◇ *D* pokarmu (13), pokarmowi (10); -u *PowUrb*, *MiechGlab*, *LubPs*, *Leop*, *BielKron* (3), *BiałKat*, *GrabowSet*; -owi *RejPs*, *KrowObr*, *BibRadz* (2), *Oczko*, *LatHar*; -u : -owi *FalZioł* (2:3), *GlabGad* (2:3). ◇ *A* pokârm (170). ◇ *I* pokarmem (115); -em (12), - (e)m (103). ◇ *L* pokarmie (12). ◇ *V* pokârm (1). ◇ *pl N* pokarmy (27). ◇ *G* pokarmów (125); -ów (5) *Mącz* (2), *Oczko*, *GosłCast*, *też SienLek*, -ow (2) *OpecŻyw*, *MurzNT*, -(o)w (118). ◇ *D* pokarm(o)m (3), pokarmum (1), pokarm(a)m (1) *FalZioł*; -(o)m *ModrzBaz*, *WujNT*; -(o)m : -um *GlabGad* (1:1). ◇ *A* pokarmy (46). ◇ *I* pokarmy (19), pokarmami (2); -y : -ami *SienLek* (1:1), *WujJud* (1:1). ◇ *L* pokarmiech (14) *FalZioł*, *SeklWyzn*, *KromRozm I*, *Leop*, *BibRadz* (2), *SienLek*, *ModrzBaz* (3), *LatHar*, *WujNT* (3), pokarmach (5) *GlabGad*, *MurzNT*, *CzechRozm*, *SkarŻyw*, *CzechEp*; -éch (1), -(e)ch (13); -ach (3) *CzechRozm*, *SkarŻyw*, *CzechEp*, -äch (1) *MurzNT*, -(a)ch (1).

Sł stp, *Cn notuje*, *Linde XVI – XVIII w.*

Jedzenie, pożywienie; posiłek; cibus Murm, *HistAl*, *Vulg*, *PolAnt*, *Mącz*, *Modrz*, *Calag*, *Calep*, *Cn*; *esca Vulg*, *PolAnt*, *Mącz*, *Calep*, *Cn*; *nutrimentum BartBydg*, *Mącz*, *Cn*; *pastus BartBydg*, *Modrz*, *Cn*; *cibarium HistAl*, *Vulg*, *Calep*; *alimentum HistAl*, *PolAnt*, *JanStat*; *panis PolAnt*, *Vulg*; *edulium Mącz*, *Calep*; *pabulum*, *pascua BartBydg*; *victus Miech*; *mensa PolAnt*; *edile (edule)*, *epulae*, *ferculum Calep*; *alimonia JanStat*; *cibatus*, *copiae*, *focula*, *forbea*, *res cibi Cn* (911) : Wrocili sie anieli/ a na golee ziemi pokarm królowi niebieskiemu polozyli. *OpecŻyw* 38v; *PatKaz III* 113, 142v, 143; *Murm* 56, 157 [2 r.]; *HistJóz* A4v, Cv, C2; *Pabulum*, *pastus*, *potrava*, *pascua*, *nutrimentum*, *pokarm*, *pycza BartBydg* 105, 108b; *Pałternak domowy więczy sie godzi ku pokarmam niżli ku lekarftwam FalZioł I* 105b; *Kwałne pomagrany [...] niedopuszczaią pokarmowi kazić sie j prochnieć w żoładku. FalZioł III* 23a; *PSzenicza według Ifaka iest pokarm człowiekowi godny y przyrodzeniu [!] Człowieczemu podobny FalZioł III* 25a; *[dym gagatkowy] Zoładek wipomaga gdi pokarmu przijac nie chce. FalZioł IV* 53c, I 41d, 42d, 62c, 77d, 110d (27); *BielŻyw* 70; *Zoładek mocny więcy pokarmu żada, wżakoż dłuzyer może łącznienie ścirpieć y więcy sie może połcić GlabGad E7v*; *człowiek przez pokarmu może być żyw [...] do dziewiętego dnia GlabGad F4v*; *Smażone mięso barzo iest nie zdrowe [...], bowiem sie ono wyfkwarzy tak iż tam nie zołtanie żadna wilgota ani włafna ani też zewnętrzna, tilko łam pokarm łuchy przyrodzeniu przeciwny GlabGad H3, A4, C4v, C6, Dv, E2 (75); WróbŻołt R3; RejPs 63v, 87, 115; Rozność pokarmow/ ktorego dnia czo mamy ielć tacz nie iest w piłmie opifana SeklWyzn Fv, Fv; SeklKat V2v, Y; Thák wiele ielz y pijelz iż zoładek wielkością pokarmow obciażony [stomachus nimia perturbatione concussus] w rozmaítóć niemocy wpada HistAl I8v, G6, K8; KromRozm I N2v; MurzNT 23v marg, 67v marg; Wszytki ty rzeczy łtworzone przez cie Páná możnego/ Ni łkad inąd nie czekaią pokarmow czáfu łwego/ Iedno od ciebie LubPs X6, R6v [2 r.]; Pan Kryftus żadnemu łtanowi nie bronil małzeńłtwá áni pokarmow KrowObr 11v, 11v, 99v, 126v, 185v, 225; Wnoście wífeláką dziefięcinę do łthodoły moiey: á niech będzie pokarm w domu moim Leop Mal 3/10, Deut 2/6, 18/8, Prov 13/23, Dan 14/10, 13 (10); BibRadz Iudic 14/14, I 281b marg, Mar 8/3, Rom*

14/15, 20 (8); *BielKron* 31, 51v [2 r.], 85, 141v; *Mącz* 9b, 164d, 194c, 265a [2 r.]; Zálecanie Potraw godnych ku záchowaniu zdrowia: takže też y nágánienie pokármow zdrowiu szkodzących. *SienLek* 6, 3, 3v [2 r.], 4v, 6, 6v (11); *RejPos* 127 [2 r.], 157v, 181, 185v, 217, 331v, 345v; *RejPosWiecz*² 91 marg; Azalż dufzá nie iełt waźniefza [!] niłż pokarm? *GrzegŚm* 27; Bo to rzecz pewna/ iáko ciáłom vmárłym pokarm przyrodzony nic niepomaga/ ták też dufzy Ciáło Páńskie pożyteczne być niemoże/ ktora wedle ducha nieżyie. *KuczbKat* 180, 170, 171, 180, 405; TEŻ gdy fie iuż imie dziecię ieść/ trzebá mu y pokármy rozeznawác według przyrodzenia iego. *RejZwierc* 6v, 6v, 60; *WujJud* 190, 197, 198, 257v; *WujJudConf* 190, 255v; *BudBib Eccli* 14/17, *Dan* 4/12; nieiednákie pokármy káždemu ciáłu słužą/ á ktore iednemu ciáłu zdrowe bywáią/ te drugiemu szkodzą *ModrzBaz* 45, 45, 53, 113v; *Oczko* 18v, 25 [2 r.]; *KochPs* 115; (marg) Otruć go [św. *Benedykta*] chćieli zli zakonnicy. (-) y w winie mu iad przy ftole przy zwyczáynych pokármách podáli. *SkarŻyw* 249; Drugdy [św. *Maryja*] dłuigo w milczeniu y bez wżego pokármu/ zoftawáá *SkarŻyw* 580, 362, 393 [2 r.]; Brátá Oherá do Zamku poimano/ Ktory potym dziwnie vćiekł/ y był ná drodze dzieięć dni bez pokármu. *StryjKron* 320; *KochTarn* 77; *ArtKanc* T10; *Calep* 192a, b, 278a, 318b, 349a (15); W iákiefy tefkniey małżonká poczćiwa/ Po nowym swoim oblubieńcu bywa/ [...] Ani tám pokarm czáfu śwego/ áni Sen wdźięczny/ tylko zálewa fie łzámi *GrochKal* 12; Pokoiu/ dzień moy/ nie ma/ od ciężkości/ Od pokármow fá prozne vltá moje *GrabowSet* K3; *LatHar* 56, 193; Nie mamy wiecey tylko pięćioro chlebá/ á dwie rybie: chybábymy szedłzy kupili pokármow ná ten lud wżytek. *WujNT Luc* 9/13; ábo iż po Zydowfku wżelki pokarm názywáią chlebem. *WujNT* 604, *Matth* 6/25, s. 64 [2 r.], *Luc* 3/11, s. 440, *Act* 14/16 (21); Záłował fie człowiek/ iż fie pokármem fkáził/ y w iedzeniu náturę fwoię zepfował *SkarKaz* 488b, 121b, 488b marg.

pokarm czego (2): [gruszki] káždego czáfu mogą być iedzony/ bo gich pokarm iełt pożyteczny *FalZioł* III 23d; iż oni wżyscy Zydowie iedli tenże pokarm oney mánnny *WujNT* 602.

pokarm z czego [w tym: uczyniony z czego (2)] (3): Azali by był kto ták sfalony áby rozumiał iż Bog potrzebuie pokarmu z mięśá vczynione⁸⁰/ álbo pićia ze krwie. *RejPs* 75; *Farinaceus cibus*, Pokarm z máki. *Mącz* 118a; *Calep* 949a.

pokarm komu, czemu (7): *LubPs* R6; Pokármy dzyeciom iákiefy. *RejZwierc* 6v marg, Bbb; [żurawie mówiq:] Ale iákiefy nas krzywdy od nich [pigmejów] potykáły/ Dzieci/ gniazdá/ y gołe iáycá doznáwáły. Myłmy im fá pokarmem/ oni żywi námi *KmitaSpit* B4v. Cf »pokarm ciáłu«, *Wyrażenia przyimkowe*.

pokarm czyj [w tym: pron poss (18), G pron (15), ai poss (1)] (34): botz on [Jan] má odzienię z wlofow wielbláadowych/ iego pokárm był miód lełny *OpecŻyw* 47v; pokarm yey był ktory uyączey naturą yey umorzycz myal nyłzly połylycz *PatKaz* III 147; *TarDuch* A7; *FalZioł* V 15; DLa wyrozumienia lepszego wiele rzeczy tu wypifanich potrzeba wiedzieć iż pokarm cłowieczny [!] przemienia fie we czćirzi wilgotnoći. *GlabGad* E2; *WróbŻołt* 64/10; A fnadz iefłcze miáłto iákiefy poćiechy podáli mi żołć miáłto pokármu mego *RejPs* 101, 120, 148, 148v; I tak to rozvmiem/ że wiecei grzełzy przeciw panv bogv/ ten ktory/ pokármy fwymi naznacżonymi/ czyni obzarłtwo/ niemiernie ich pożywaiącz/ albo opilłtwo/ niłzi ten/ ktory ie to czo ma/ miernie a z dobrym fvmnieniem *SeklWyzn* Fv; *KromRozm* III K6v; *LubPs* Q; *Leop Iudith* 12/9, *Iob* 30/5, *Ps* 64/10, 144/15; Pokarm iego odmieni fie we wnątrznofćiach iego w żołć Ałpidową. *BibRadz Iob* 20/14, *Iob*

20/23, *Prov* 9/2, I 436b marg, *Rom* 14/15; *BielKron* 137; *RejPosWiecz*² 91; *BudBib Ps* 68/21[22]; Niechże im też ich pokarm kością w gárdle ftanie *KochPs* 101; iárzyny tylo bez oleiu były ich pokármem *SkarŻyw* 224, 580 marg; *ArtKanc* T10v; *WujNT Matth* 3/4, *Rom* 15/15; *SkarKazSej* 665a. Cf ku pokarmu czyjemu.

pokarm czyj [= dla kogo przeznaczony; w tym: *G sb* (5), *pron poss* (1)] (6): Ta małżowina/ iefth pokarm łamych panow/ bo iey radczey pożywaią niżli infzych rib. *FalZioł* IV 38a; [Sum] Ieft pokarm vbogich, ktorego małz pożywać z chrzanem, albo z czołnkiem/ albo z gorczyczą *FalZioł* IV 43c, IV 37c, 42d, 43a; Pappa, Pápu dziecięce/ pápká/ pokarm dziecięcy. *Mącz* 276c.

W połączeniu z przymiotnikiem odrzeczownikowym określającym rodzaj pokarmu (3): Czternafta przyczyna nie łącznego rodzenia/ iedzenie brzemienny paniey/ ktora ieft bliżkiego złączenia/ wyfułzających/ kwalnych y oczcianych pokarmow *FalZioł* V 18a; *WróbŻołt* 13/4; Wznawiamy łobie tym rownym mięsnych pokarmow więciem/ żálólny pogrzeb Páński/ y płáč Apoštołski *LatHar* 125.

W połączeniach szeregowych (18): *FalZioł* V 68v; *SeklWyzn* f2; iż przełto flowo chleb zamykaią fię wżiłtki rzeczy ktorych nam potrzeba na tym fwiecie/ iako ieft pokarm/ pycie/ odzienie/ ymienie/ zona/ dziatki/ dobrzy przełozony łáfiedzy y ine rzeczy ktorich potrzebuiem *SeklKat* S3v; *BibRadz Hebr* 9/10; *BielKron* 1v; Abowiem zbytny pokarm y picie/ y łpania okwitłze/ z wyczayu a znałogu więcey pochodzą *KwiatKsiąż* Dv; Tribus rebus animantium vita tenetur, cibo, potione, spiritu, Trzemi rzeczami żywot wżech zwierząt bywa záchowan/ Pokármem/ Pićiem y Tchem. *Mącz* 408c, 52c; *BudBib Eccli* 29/26; *CzechRozm* 94v; Iáko wielki zbytek w pokármiech/ w łzátách/ y we wżelákim łprzęćie? *ModrzBaz* 142, 53 [2 r.], 55v; Naprzod myłł iego tórgác poczęłi/ tym co iuż był opuścił: to ieft/ bogátą máiętnością/ łierołtwem łiołtry máłey/ zacnością rodu/ łławą/ pokármny rołkołznymi. *SkarŻyw* 56; *CzechEp* 33; Záltałwił łidłá w dołtátku/ záltałwił w vbołtwie/ záltałwił w pokármiech/ w napoiách/ w rołkołzy/ w łpánium/ w cżuynołci: Záltałwił łidłá w łłowie/ w wczýnku/ y po káżdey drodze náłzey. *LatHar* 591; *WujNT Hebr* 9/10.

W przeciwstawieniach: »picie ... pokarm« (3): Picie dla łwey łubtilnołci richley łie łtrawi niż pokarm ktori ieft rzecz miálłza y gruba. *GlabGad* E8, E8, F5.

»pokarm ... głód, post« (2): Nie zálecać nas pokarm Pánu Bogu/ ále połt nas záleca *SkarKaz* 120b; Bo iáko łię człowiek [...] pokármem vwefela/ ták łię głodem zálmuca. *SkarKaz* 120b.

W porównaniach (8):

~ Jako comparandum (7): Y zaż potym nieuznaią wżytcy ktorzy złołci popełniaiá/ ktorzi lud moy požíraiá iako pokarm chlebowy. *WróbŻołt* 13/4; áby pothym thák łie przyiáźniá nie włowił/ iáko pokármem rybá ná wędzie. *GórnDworz* M2, Mm2; Bo iáko przez łwiátołci ku Żywotowi bywamy przymowáni/ ták też ymi iákoby pokármny iákimi żywiemy/ y záchowani á zmocnieni bywamy. *KuczbKat* 120; *ModrzBaz* 45; przeto [*Chrystus*] obiecuie/ że tákie ołtydłe/ iáko pokarm niełtráwny/ chce precz wyrzucić od łiebie. *WujNT* 848; *SkarKaz* 351a.

Jako comparatum (1): gdy ná to łpomnie [*lege*: łpomnię] nieináczey iako popioł pokarm moy mi łmákuie *RejPs* 148v. ~

Fraza: »pokarm smakuje; pokarm [jakiego] smaku (a. [jakiej] smaki); smak pokarmu« [*szyk zmienny*] (3;2;2): *GlabGad* C4v; A on okázuiąc możnoć łwą rołkázal łie rołtępić obłokom/ ták iż

mánná iáko dellcz pádáłá fnich z zrozmáytem smákkiem pokármu który nigdy był przed tym táki ná ziemi niewidan. *RejPs* 115, 148v; *BibRadz Sap* 16/3; Zaden ták ciátu pokarm nie smákuie/ Iáką vprzýmá duřzá rořkofř czuie/ Gdy páná chwali *KochPs* 90; łowo Boże ieřt pokarmem duřz nářnych/ pokarm zářie nie káždemu iednáko smákuie *WysKaz* 14; Zyy nam o Symonides/ ćiebie vkocháły/ Ná górze niedořtepnéy/ ćiebie nápowáły Cytherides pokármem/ niepoięty smáki *GosřCast* 10.

Zwroty: »pokarm brać, wziąć; [co] w pokarmie brać; wzięcie pokarmu; pokarm wzięty« = *accipere a. sumere cibum Vulg; vesci PolAnt* [szyk zmienny] (8:5;1;1;1): *OpecŻyw* 44; Proch zřercza w pokarmie biorącz/ quartanę oddała. *FalZioł* IV 11c; Czemu gdy czas iedzenia przychodzi, człowiek ociężeie j waźnieiřzi bywa zalię gdi pokarm weźmie lżeýřzy bywa, chyba iřby řie barzo obiadł. *GlabGad* D3v; Czemu chciwie żrączy řichley řie nagie [*lege*: naje] niř on czo potrořze pokarm bierze. *GlabGad* K3v, D3v, F4; Siedm theř członkow człowieku ku żywnořci potrzebnych/ ięzyk przez kthori pokarm bierzemy/ gardło przez kthore wpuřczamy/ brzuch w ktori kładziemy. *KłosAlg* A3v; *Leop Act* 2/46, 27/34; który [*Eufamian*] ná káždy dzieñ miał trzy řtoły vbogich ktorým řam służył/ á záwřdy o godzinie dziewiętey z ludźmi naboźnymi brał pokarm w łáłce á miłořci Bořey. *HistRzym* 123; *RejPos* 283; *BudBib Dan* 4/12; Y obmywáiąc á zakrápiáiąc gebką [!] vřtá iego/ dał mu przeniařwięřzy Sákrament y ochłodził go/ y dopiero pokarm wziął. *SkarŻyw* 29; Y przyřzli do domu: y zbiegłá řię zářię rzeřza/ ták iř nie mogli y chlebá ieřć (*marg*) brać pokarmu. Hebraiřm. (-). *WujNT Mar* 3/20, s. 61 *marg*, *Act* 9/19.

»brakować pokarmy(-ami); brakowanie (*a.* brak), przebieranie (*a.* obieranie) pokarmow; brakowanie, przebieranie miedzy pokarmy; przebieranie (*a.* obieranie) w pokarmach(-iech); pokarmy przebrane« [*w tym: brakowanie i przebieranie (3)*] = *mactea Calep* [szyk zmienny] (2;15:9;1:1;2;1): *SeklWyzn* f2; *MurzNT* 13v *marg*; *KrowObr* 242; Ale Kořciołá Powřzechnego Rzymřkiego gánić niemaćie: który nie brákuie pokármámi/ iáko złemi/ co ći Heretykowie czynili: ále ich pořćie do czářu zákázuie *WujJud* 199, b6v, 187v, 196 [2 r.], 196 řp, 196v (12); Abowiem to iácy przedřięwzięćie biorą/ áby dni niektorych náznáczonych pokármu brákuiać/ od niektorych řie zátrzymawřzy/ nákládáli brzuch inemi pokármu. *WujJudConf* 190, 196, 198; *CzechEp* 410; *Calep* 626a; Pokármow brákowánie ábo przebieránie/ ták w řtárym iáko y w nowym zakonie. *WujNT Bbbbbb*, 151 *marg*, 194 *marg*, 728 *marg*, 730 *marg*, 744 *marg*, *Xxxxx3v*; *GosřCast* 22.

»pokarmem, nad pokarmem brzydzić się; pokarm sobie zbrzydzić; brzydkość (*a.* obrzydzenie), żadliwość pokarmu« = *escam obominari Vulg; fastidium cibi Calag* [szyk zmienny] (3:1;1;2:1): Krew iego [*zajęca morskiego*] gdy iá ktho pije w iakiem trunku/ tedy řie mu tako przyda/ [...] wracanie zbythnie krwią/ żolta niemocz/ bol w nerkach/ pot řmierdzący/ brzytkoć pokarmu. Gdy ten řtruty vyzrzy ryby: lęka řie gich, á widzimu [!] řie iakoby w gębie miał řmrodliwą ribę/ y tako mu řie rzyga. *FalZioł* IV 36c, V 35v; *WróbŻořt* 106/18; Wdzyęczne pokármu řobye duřlá ich zbrzydziłá/ A yuř ku krefu řmyerći bárzo bliřka byłá. *LubPs* Y5; *KrowObr* 186; *Leop Ps* 106/18; Bowiem yako w tych ludziach znak yeřt dobrego przyrořzenia/ gdy řię ich żoładek řadnym pokarmem niebrzidiři/ ale yakikolwiek k niemu przypada łatwie w řię puřcza/ y tymiřz pokarmy członki wřzyřćki ożywia y pořila: takře [...] *KwiatKřięż* B3; *Grau entfangen*. Ořtudá/ zádliwość pokarmu. *Capi fastidio cibi. Calag* 255b.

»da(wa)ć (*a. poda(wa)ć, a. rozdawać*) pokarm, [*co*] za pokarm, ku pokarmu, na pokarm; pokarmu dodawać; pokarm dawan« = *dare escam Vulg, PolAnt [szyk zmienny] (25:2:2:1;1;1): PatKaz III 142v; Y dali na pokarm moy żółć/ á w pragnieniu moiem napawali mię ocztem. TarDuch A7; FalZioł V 67v; WróbŻółt 145/7; RejPs 215; SeklKat Dv, M2v; Ktory [Pan] z łáfki śwey rozdawa pokarm y ich bydłtom/ y onym wzywájącym go w gniazdeczkách śwych kruczętom LubPs ff2v, Q, R3, R6 marg, Z4v, dd5v, ff, ff2; Leop Ps 144/15, 145/7; Tyś fkrufzył głowę Lewiátánowe/ á dałeś go zá pokarm ludowi ná pułczy miełzkájącemu. BibRadz Ps 73/14, Ex 23/25; y dał mu mieyfce ofobliwe ku przebywaniu/ á dawał iemu pokarm káždego dnia z stołu śwego. HistRzym 124v; [Jakub] ofzył ręce łobie w cielęcą fkorę gdy iuz Izáák nie widział/ y podał á przynioł pokarm oycu śwemu RejPos 56v, 266v; RejPosWiecz³ [97]v; BiałKat 281; RejZwierc 6v; Gdyż Pan Bog dał pokármy człowiekowi ku pożywaniu z dziękczynieniem/ tym ktorzy vználi prawdę WujJudConf 198v; ModrzBaz 54; ArtKanc T10v [2 r.]; BLogofłáwiony bądź PANIE BOże/ [...] ktorzy káždemu ftworzeniu pokárm dodawałz. LatHar 59; SkarKaz 159b; Oczy wśyfłkiego ftworzenia pátrzą ná cię Pánie/ á ty im dáiefz pokarm ich czáfow fwoich SkarKazSej 665a.*

»pokarm(y) jeść (*a. jadać*); pokarm jedzony, ku jedzeniu; jedzenie pokarmow« = *accipere escam, cibum manducare Vulg [szyk zmienny] (9:2:1;1):* ale Brzołkinie niemáią być iedzone po infzych potrawach/ abowiem czynią niełtrawność onego wśitkiego pokarmu pierwey iedzonego FalZioł I 110d, V 18a, 45v, 47v; GlabGad G4v; Ktoryś zemną fpołu v stołu yednego/ Iadł wdzyęcżne pokármy z dobrodzyeyłtwá mego LubPs O; KrowObr 99v; Leop Iudith 12/9; Weźmiefz też s łobą wśzech pokármow ktore iadaią [*cape tibi ex omni esca, quae comeditur*]/ á zbierzełz ie do łiebie/ áby y tobie y im były ku pokármowi. BibRadz Gen 6/21; s łzáffránem pokármy iedz/ w ktorychci thez y włofkiego kopru źiele niezáwáđzi. SienLek 87v; Náđ to/ prośimy Chlebá Powśzedniego/ to ielt/ rzeczy ku pożywieniu potrzebnych: ábyfmy to rozumieli przez Chleb/ ná czymbyfmy dofyc mieli/ iáko łzáty ku odźzieniu/ y pokarm ku iedzeniu/ choćiaby on chlebem był/ choćia mięśem/ choćia rybámi/ álbo infzym czymkolwiek. KuczbKat 405; BudBib Gen 6/21; WujNT Mar 6/36.

»[jakim] pokarmem się karmić, karmiony« = *cibo refectus HistAl; ali cibo Modrz [szyk zmienny] (3:2): PatKaz III 112v; HistAl K5; Wiedz że tedy/ iźci krew w Człowiecze poczynałye mnożyć od Czternałtego dnia Lutego/ áż do Czternałtego Máiiá: á przetho won czás czyłtymi á miernymi fye pokármy karmić SienLek 41v, 38v; między błogofłáwione niemáią być liczeni/ ktorzi fię karmiá pokármem pracą rąk cudzych nábytym. ModrzBaz 37.*

»(na)gotować (*a. zgotować, a. zgotować*), sprawi(a)ć (*a. sprawować*), narządzać, uczynić pokarm; uczyniony, narządżony, sprawiony, zgotowan pokarm; sprawca pokarmu« = *operari a. parare a. praeparare cibum Vulg; cibus confectus HistAl, parare mensam PolAnt; author cibi Modrz; dapinare; daps Calep [szyk zmienny] (6:4:1:1;3:1:1:1;1): OpecŻyw 44 [2 r.]; PRzecż natura dała człowieku vfta (-) [...] aby pokarm był zgotowan w vfciech ku łaczniefzemu łtrawieniu. GlabGad Cv; WróbŻółt 64/10; RejPs 75, 115; HistAl K5; poniechawłfy on [bogaty] wźiáć owiec ábo wołow fwoich/ áby onemu pielgrzymowi ktorzy był do niego przyśedł/ vczynił co ieść/ wźiáć owieckę onego mężá vbogiego/ y nágotował pokarm onemu człowiekowi ktorzy był do niego przyśedł Leop 2.Reg 12/4; Ktora [mrówka] niemáiąc wodzá/ áni náuczycielá/ áni łprawce/ gotuie łobie lećie pokarm/ á zbiera*

we żniwá coby iádlá. *Leop Prov* 6/8, *Ps* 64/10; *BibRadz Prov* 9/2, *Os* 11/4; poznawaymy íprawcę pokármu y wízytkich rzeczy dobrych namożnieyńszego Bogá. *ModrzBaz* 52v; *ArtKanc* T9; Dapino – Pokarmi narządżam. *Calep* 287b, 287b, [875]a, 949a; Spráwuyćiefz nie pokarm ktory ginie/ ále ktory trwa ku żywotowi wiecznemu *WujNT Ioann* 6/27.

»pokarm połknąć« (1): iż kiedy komu iad będzie z iaką karmią przyprawion/ á gdy then kamień będzie włożon w on pokarm/ takiego pokarmu człowiek połknąć niebędzie mógł *FalZioł* IV 48c.

»pokarmem posilić (a. posilać) (się), posilony, nasycony; pokarmow nasycac; pokarm posila; pokarm ku posileniu« [szyk zmienny] (7:2:1;1;2;2): od dziwiąté godziny/ zafię na modlitwę ífla/ a pirweyfie modlitz nieprzeštala/ aliż fie iey aniol vkázál/ s ktorego rąk pokárm ku pofileniu brala *OpecŻyw* 2v; *GlabGad* K7v, Lv; *RejPs* 162v; *SeklKat* Dv, D2; A tak wítawízy iadł y pił/ á ízedł pofiliwízy fię onym pokármem [*in fortitudine cibi*] przez czterdzieści dni y czterdzieści nocy *BibRadz* 3.Reg 19/8; *KwiatKsiąż* B3; Firmatae vires cibo, Pošilona moc pokármem. *Mącz* 128b; *SkarŻyw* 82, 285; zakonnicy zwálzaczá poŃtem Páná Bogá chwałá nád inŃze/ v ktorych mięfá niektorzy nie iadáiá/ iáryzn warzonych rzadko y máło/ drudzy wtorego/ drudzy y trzeciego dnia fię pokármem bárzo nędznym poŃiláiác *ReszList* 165; *LatHar* 196; NáŃyceni tedy pokármem [*satiati cibo*]/ vlżywáli okrętu/ wyrzuciác zboże w morze. *WujNT Act* 27/38; *SkarKaz* 351a.

»pokarmu(-ow) pożywać (a. używać), używanie (a. pożywanie); pokarmy pożywać; pokarm(y) pożywany (a. używane)« = *cibum sumere Modrz, Vulg; cibario frui, cibo impleri HistAl; gustare a. sumere panem, manducare Vulg; cibo vesci PolAnt; cibo uti Modrz* [szyk zmienny] (30:7;1;3): Drugie w iedzeniu maŃz pożywać pokarmow chlodzączych/ nicz ípieprzem nieiadać/ ale grucze/ krupy ięczmienne *FalZioł* I 43a; Piernych pokarmow vziway, muŃzkat iedz *FalZioł* V 49, V 47, 63v [2 r.], 65v, 69; wolę ia proŃte pokarmy pożywać będąc íwiebodny nizli roŃkolfne w niewoli. *BielŻyw* 57; Ale zafie filnieyŃzy bywa człowiek pożywaiác pokarmu nizli picia bowiem on dłuŃzey trwa w zołádku á tak dłuŃzey moci dawa. *GlabGad* E8, F4, F5v, F6v; *RejPs* 115, 115v; *SeklWyzn* Fv [2 r.]; *SeklKat* M2v; á Ńadam íthobá pokármow pożywáć/ iáko íyn z włáŃnym oycem íwym. *HistAl* G, I5v; A nie vżywał [*Ezdrasz*] Ńadnego pokármu/ áni pił Ńadney wody *BibRadz* 3.Esdr 9/2, Ez 4/10, II 90c marg; Curationem valetudinis praescribere, Vítáwíc komu diyetę/ á pożywánie pokármów dla záchowánia zdrowia. *Mącz* 73c; *SienLek* 30v; *RejAp* 59; *RejPosWiecz*² 91; Pokármow dobrych złe vżywánie grzech íeft. *WujJud* Nn; *WujJudConf* 250; Lecz záŃ Cyáxáres z MedŃkiami zołnierzmi/ gdy wydwymych á roŃkolfnych pokármow vżywał/ w obŃárftwo fię wdawał/ w ízátách fię koŃztownych kochał hnet znikczemniał *ModrzBaz* 113v, 53; Gdzie [*Jagiello*] Bogá vítáwicznie z wielką íkruchá wzywał/ W KoŃściele przez cály dzień ná modlitwách trwáiác/ A wieczor áŃ pokármu trochę pożywaiác. *StryjKron* 522; *NiemObr* 171; *LatHar* 57; Bo ieden wierzy iż moze pożywáć wŃzelákich pokármow: á ow záŃ fláby iáryzyny niech iada. *WujNT Rom* 14/2, *Act* 2/46, 27/36, s. 151 [2 r.], 728, Xxxxx2, Bbbbbb.

»przyjác (a. przyjmowác) pokarm; przyjęty pokarm« = *sumere cibum PolAnt* [szyk zmienny] (3;1): *BudNT Act* 27/33; *ArtKanc* T11, T12; Zgodnie/ práwi/ co dzień trwáiác w koŃściele/ á łamiác po domiech chleb/ przyimowáli pokarm z rádoŃciá. *WujNT* 419.

»(s)trawíc, trawiący pokarm; pokarm się (s)trawi (a. pocznie się trawíc), strawion; (s)trawienie, strawnoŃć pokarmu« [szyk zmienny] (8:1;7:1;9:2): *FalZioł* ++b, I 22a, 80b; Bowiem po obiedzie ciepło

przyrodzone [...] wżytko fie zchadza do żołądka ku ńtrawieniu pokarmu *GlabGad* D3v; Bowiem wżelka tłuńtońć iż ieńth rzecz subtilna á lekka, przeto zawżze po wirzchu pływa, á tak nie richńo wchodzi na dno żołądkowe, gdzie ieńth nalepńza moc ńtrawnońci pokarmu. *GlabGad* E7v; Bowiem on pokarm nie natichmiańł fie pocńnie trawić w żołądku, ale tak ńobie na chwilę poleży *GlabGad* K5v, E7, E8, E8v, F6, G8 (19); *KwiatKsiąż* D2v; Coquere cibum, Tráwić pokarm w żołądku [!]. *Mqcz* 64d, 360b, 371a; *CzechRozm* 263v; Bo gđdzie żołądek ieńth żimny/ tńm żadne trawienie pokármow [concoctio ciborum] niemoże być *ModrzBaz* 70v.

»od pokarmow się wstrzyma(wa)ć, wstrzymawanie« = *abstinere a cibis Vulg* [szyk zmienny] (5:1): Ze Iowinian Heretyk takież vczył/ że nic nie ńą pożyteczne pońty/ áni wńtrzymawńnie od niektorych pokármow. *WujJud* 196v, 198v; Nie może fie tńki Pońt Pńnu Bogu podobńć [...] gdy od pokármow/ á nie od grzechow ludzie fie wńtrzymawńń *WujJudConf* 190v; *WujNT* 129, 151, 1. *Tim* 4/3.

»pokarm z ust [czyich] wydzierać« (1): A tńk/ y o to by pońtńnowienia trzebń/ á nń owo zbytnie wywońenie [zboża] wmińrkowńnia: ktorym wywońeniem zda ńię ińkoby pokarm z wńt ludzi vbogich wydńierano [*tanquam cibus ex ore tenuibus hominibus eripitur*] *ModrzBaz* 33v.

»pokarm(-ow) zakusić, [ukuszać]« [szyk zmienny] (1): Czemu nie kiedy ludzie chorzi bierzń zdrowie gđi zakufńż pokarmow ktorich fie im zachce w niemoci *GlabGad* K7v; [Auguńtyn opifuie/ iż zń czńńow iego/ pońpolite pońty bywńły krzeńcińńow/ [...] nie tylko raz od gđżiny do gđżiny pod wieczor ińdńć/ ále też cńle trzy dni y nocy pokármu áni pińcia żadnego nie vkufńżńć. *PowodKorab* 274].

»pokarm żwńć; zeżwany pokarm« (1;1): Praemansum cibum in os inserere, Zeżwany pokarm w wńtń wńońić. *Mqcz* 206d; á ńtrzeż ńye pokármów coby ień żwńć trzebń/ y pińcia mocńego *SienLek* 143.

»pokarmem być żyw, ożywiać, żywińcy się; pokarm ku pożywieniu« (1:1:1;2): [Maryja] tym ze telko od anyola pokarmem byla zyua *PatKaz III* 143; á dla tego mńye bog przyńńal/ iż byńcie zachowńny nazńyemy á iż byńcye mieli pokarmń ku pożywyenyu *HistJóz* D4v; Lud tey ziemie ieńth ńmagńy y wyńoki, wńzakoż gruby á chńopńki, mańym á prońtim fie pokarmem żywińci [*pauco et castigato victu viventes*] *MiechGlab* [88]; *SeklKat* Dv; *KwiatKsiąż* B3.

Wyrażenia: »anjelski, niebieski, duchowny pokarm« = *manna; angelorum esca PolAnt* [szyk 3:2] (2:2:1): A dziwna rzecz/ iż chleb pńdańł z obńoków ktory fie tńm nigdy nierodńił á prńwie ángieńńkiego pokármu pożywńł czńowiek *RejPs* 115; *LubPs* R6 marg; *BibRadz Sap* 16/20; Gđy prońili/ ptacy ińm w obńż pńdńli/ A po żiemi niebieski pokarm zbierńli. *KochPs* 159; oni wńżycy Żydowie iedli teńże pokarm oney mńanny: (ktory zowie duchownym pokármem/ iż cudownie byńł ńpufńczony z niebń) á przecień ńię nie wńżycy Bogu podobńli. *WujNT* 602.

»pokarm cielesny, ciańa, ciańu« [szyk 6:3] (7:1:1): *TarDuch* B7; To czegom ńię przed thym tńńńć nie chńial/ toć teraz ieńth ińko pokármem cińńu moiemu. *BibRadz Iob* 6/7; *KuczbKat* 180; *WujJudConf* 250v; *CzechRozm* 264; Mńińń nam tedy przychodńić nń pńmińć wńżytkie dńobrodńieyńtwń/ ktore w ońobie pokármu cieieńnego [*in specie cibi corporalis*] nam zńlecone ńń. *ModrzBaz* 53; *SkarŻyw* 56; dziwna ńńodkońć mowy Chrińtuńowej: dla ktorey ludzie zńpominńli cieieńnego pokármu. *WujNT* 154; *SkarKaz* 159b.

»dzienny pokarm« (1): Diarium, Obrok/ Dzienny pokarm *Mqcz* 85a.

»pokarm gorący, ciepły; ciepłość pokarmow« = *calor ciborum HistAl* [szyk 4:2] (3:2;1): *FalZioł* V 45v, 47v; Czo więcey pobudza ciepło w człowiecze, iefli wino czyli pokarm ciepły. *GlabGad* H2, F6v; *HistAl* K3v; Bo iefli koleryk/ nie dáyże mu pokármow gorących/ tákże y melánkolikowi/ bobyś iefzcze bárziewy podpałił onego gorącego przyrodzenia iego. *RejZwierc* 6v.

»gruby, prosty pokarm; grubość pokarmu« [*w tym: prosty, gruby (1)*] = *castigatus victus Miech* [szyk 8:4] (9:3;1): Vbacz tu iijż krol nad krolmi/ ráczyl ijdz w domek vbogió⁸⁰ zwolenika/ a tam profté grubé nieprzyprawné bratz pokarmy *OpecŻyw* 44; Pothym gdyby iuz chciała dziecię odładzić/ nie ma to być nagle czyniono/ Ale ie pierwiey przyłóżyć lekkim karmiam, tak iż przydzie ku nałogu grubźzego á poľpolitego pokarmu. *FalZioł* V 37, ++b, I 80b; *BielŻyw* 57; Przeto też iuchy albo polewki więczyez tuczą człowieka niżli pokarmy grube *GlabGad* E8; Paznochty grube gdy roľtą, vkazuią theż grubość przyrodzenia y pokarmu *GlabGad* P4, G4v [2 r.], O4; *MiechGlab* [88]; Ná Wśi/ máło ludzi cudnych/ dla grubych pokármow/ á ciężkiewy prace. *SienLek* 30v.

»miękkie pokarmy« (1): Ma fye też miękkimi pokármámi karmić *SienLek* 38v.

»pokarm (jest) (nie)czysty« (7): S. Paweł mowy ze wźifitki pokarmy fą czifte cziftem. *SeklKat* V2v; Choćiá ták teraz/ iáko y ná on czas wźytkie pokármny były czyfte/ y nie mogły człowieká pokálác. *WujNT* 151; Nie máłz żadnego pokármu nieczyftego/ ktoryby miał űplugáwić człowieká: ták iáko w zakonie Moyzeľzowym było wiele pokármow nieczyftych/ ktorych fię nigdy ieść nie godziło. *WujNT* 744, *Rom* 14 *arg*, s. 744, Bbbbbb.

»niedostatek pokarmu« (2): *BielŻyw* 141; Bo chorzeie y wátleie ták ciáło iáko y myśł od niedoľtátku pokármu [*cibi inopia*]. *ModrzBaz* [38]v.

»pokarm niestrawny; niestrawność pokarmu« [szyk 3:2] (4;1): Włofnoć Miodunki pożywaney w iedzeniu s pothrawami vwefela fercze/ y pokharm gruby á nieľtrawny: trawi *FalZioł* I 80b, I 110d; Iako z drew mokric[h] więťłzi dim wzgorę pochodzi, tak też zpokarmo[w] nie ľtrawnych pari wielgie pochodzą *GlabGad* F6; *ModrzBaz* 45; *WujNT* 848.

»pokarm (nie)zdrowy« [szyk 3:1] (4): *GlabGad* K7v; Drugdy też dobre pokármny niezwyčzáynym fą niezdrowe. *SienLek* 4, 88v; Wino á oliwá fą pokármny zdrowe/ á pomiernie vżywane nápoły zá lekárftwo mogą być rozumiane *RejAp* 59.

»rozgryzanie (a. zgryzienie) pokarmu« (2): Bowiem onich [*przednich zębów*] pirwey potrzebuiey ku rozgryzaniu y vkęľowaniu pokarmu *GlabGad* C3v, C3.

»surowy [= *niestrawiony*] pokarm« [szyk 2:1] (3): Dyspepsia, Nietrawność/ Złe trawienie żoľádká/ gdy űurowy pokarm ciecze przes człowieká. *Mqcz* 98b; Gdy ktho űurowy pokarm w żoľádku czuie: weźmi prochu iemiołowego á z winem go piy. *SienLek* 97v, 87v.

»surowy [= *niegotowany*] pokarm« (1): ták też y ci/ ktorzi biorą ná fię wiele rozmaitych vrzędow/ tedy ábo ich vżywaią iáko űurowych á nieľtrawnych pokármow [*vel eis utuntur tanquam crudis minimeque concoctis*]/ iefli powinności űwey doľyc nieczyniá/ á iey omieľzkawáiá/ álbo mdlá űily űwoie *ModrzBaz* 45.

»pokarmy warzone« (1): Suchedni/ ktorym Polacy tytuł dáli y imię od űufzenia: ácz tego ná ten czas Kościół nie roľkázuie: choćiáż fię to űłufznie y pokármow wárzonych zániechánie űtárożytnościá záleca *LatHar* 123.

»zimne, chłodne, chłodzące pokarmy« [szyk 3:2] (3:1:1): Tedy fie waruy pokarmow zimnych/ te⁸⁰ mieliącza łzkodliwych. *FalZioł* V 48, I 43a, V 47, 47v; Włofy áby nie śiwiály rychło/ chronic fye trzebá wilgich á chłodnych pokármow/ iáko/ zioł ogrodných/ kápułty/ Sáłaty *SienLek* 48.

»żywność pokarmu« (1): A dziwnie nád łpráwiedliwość fwoię ogárnował łpráwy ich miłofierdziem fwoiem/ bo iuz łnadz y dułfe ich były vłtály przed niedołatkiem żywnośći pokármu iem potrzebne⁸⁰. *RejPs* 160.

Zestawienie: »bogmi pokarmow« = *Eduza* (1): *Edusa, Dicebatur Dea quae Esui praeerat, CC. Bogyni pokármów. Mącz* 100b.

Szeregi: »pokarm, (i) jadło (a. jedzenie)« [szyk 2:1] (3): Trzeci znak [poczęcia] z łtrony iedzenia y pokarmu iey/ abowiem taka niewiałta w rozmagithých łmakoch potraw: á zwłáłzcza niezwyčajnych fie kocha *FalZioł* V 15; *Cibus – Pokarm iądło. Calep* 192b, [735]b.

»pokarm i (albo) napoj« = *cibus et potio* (a. *potus*), *cibus potiaque* (a. *potusque*), *potus ac pastus* *Modrz* [szyk 9:3] (12): Iełtliby nieprzełpieczność była dla głodu/ Thedy gi richło oddalić pokarmem y napoim miernym á nie zbytniem. *FalZioł* V 32; Ale wy chwálić będziecie Pána Bogá łwego/ kthory tobie da pokarm y napoy obfity [*qui benedicet pani tuo, et aquis tuis*] *BibRadz Ex* 23/25; *RejPosWiecz*² 91; Włzákze ktorzi vczćiwość miłuią/ á Bogá fie boiá/ ci záwždy to łobie rozmyśláią/ że pokarm y napoy dáry Boże łą/ dla záchowánia żywotá ludzkiego zgotowáne. *ModrzBaz* 52v, 45, 53, 54, 143; *Epiglossis – Ięziczek ktori zamika krztąn, abi na płuca napoy albo pokármnie* [!] przifzedł. *Calep* 367a, 174b; *LatHar* 196; *SkarKaz* 159b. [Ponadto w połączeniach szeregowych 3 r.]

»(i) pokarm, (i, a(1)bo, ani) picie« = *esca et potus PolAnt, Vulg; cibus aut potus Vulg* (17): *RejPs* 75, 120; Włzechmogący miłofciwy panie Boże/ Dziękuiem twey łwiętey miłofci zaten pokarm y picie ktoris raczył nam ziednac y dac kupoziwaniu y połfilieniu ciała nafze⁸⁰ *SeklKat* Dv, D2; A kogo gorączká trapi/ temu káždy pokarm y pićye/ by nafłodłfe/ zda fye być gorzkye. *KromRozm III* A3v; *BibRadz Rom* 14/17; *BielKron* 45; *KwiatKsiąż* D2v, N3v; *SienLek* 143, Vuu4; Bo áczkolwiek bez pokármu y bez picia/ człowiek trwác á żyw być nie może/ włzákze iednák łtąd to nie przychodzi/ iż kto ie y pije/ áby miał żyć ná wieki. *RejPosWiecz*² 91; *ModrzBaz* 52; *Oczko* 3v; Rozumu łpełná nie mogą mieć ci/ ktorzy łą pokármem álbo pićim nápełnieni. *WerGość* 244; Abowiem kroleństwo Boże nie iełtci pokarm áni pićie: ále łpráwiedliwość/ y pokoy/ y wefele w Duchu łwiętym. *WujNT Rom* 14/17, *Col* 2/16. [Ponadto w połączeniach szeregowych 8 r., w przeciwstawieniach 3 r.]

»pokarm, potrawa« [szyk 2:2] (4): *Edulium, Pokarm/ Potráwá/ Edulia, Yedzione rzeczy. Mącz* 99d, 108c; Zu Tích tragen. Do łtołu Potrawę Pokarm nieść. *Apponere cibum. Calag* 596b; *Calep* 349a. [Ponadto w połączeniu szeregowym 1 r.]

»śpiża, (a) pokarm« (2): Nágothuyćie łobie śpiże á pokármow [*Praeparate vobis cibaria*]/ ábowiem trzećiego dnia poydziećie przez Iordan *Leop Ios* 1/11; *Calep* 773b.

»pokarmy, (i) tranki« = *cibus, (ac) potio, cibus potusque Modrz* (4): *OpecŻyw* 59v; A což roznego od tego źwierzęciá czynią oni/ ktorzi dla pobudzenia ku iedzeniu chęci/ lekárłtwem wytrącią to/ co było nowem pokármom y trunkom mieyłce záłtąpiło *ModrzBaz* 52v, 50, 54v.

»pokarm, (abo) żywność« [szyk 1:1] (2): Abowiem godzien iełt robotnik łtrawy (*marg*) pokarmu abo żywnośći (–) [*alimento*] fwoiěi. *MurzNT Matth* 10/10; *Mącz* 255c.

Wyrażenia przyimkowe: »do pokarmu« = *do jedzenia* (1): gdyż w drzewie pijąc ie/ iest pośilek z niego lámego/ do tuczenia ciááá nieiáki/ á wwodzie ciepliczný/ nietylko do pokármu nic tákiego niemáá/ ále ielzcie iákoby síie/ á álimentum ono zewnątrz ná wierzch wyciága *Oczko* 24v.

»ku pokarmu(-owi)« = *do jedzenia; ad cibum Vulg; in escam PolAnt* (8): zali thák wiele Owiec y Wołow nábijelz/ coby im mogło doftárczyć ku pokármu? *Leop Num* 11/22; *BibRadz Gen* 1/30; Szedł tedy Ezau w pole áby co włowił oycu ku pokármu. *BielKron* 14; Bo iefli cię ná pufzczy chował czterdzyeści lat/ gdzyefcie mieli Mánnę ku pokarmu/ wodę ku piciu/ ízátá/ obow ná was nigdy nie wiotfzáá/ [...] tedy cię też przywiedzye do zyemie obfitey wśzytkiego *BielKron* 45, 1v.

~ *ku pokarmowi komu* (1): Weźmiełz też s íobá wśzech pokármow ktore iadáią/ á zbierzelz ie do íiebie/ áby y tobie y im były ku pokármowi. *BibRadz Gen* 6/21.

ku pokarmu(-owi) czyjemu (2): *RejPs* 79v; bédziełz miał chleb/ ku pokármu twemu. *GrabowSet Gv.* ~

»ku pokarmu [jaki]« = *w jedzeniu, w smaku* (1): zwierzéta v nich íá íelenie/ Lanie/ Sarny j zwierze íedno nigdzie indzie niewidane ktore Swak zowá barzo prętkie, fierci ízarey, á wzroftu iako owcza, ku pokarmu barzo ílodkie. *MiechGlab* 24.

»na pokarm« = *do jedzenia; in cibum Vulg* (3): *Leop Lev* 25/6; á bédzie owoc ich [*drzew owocowych*] ná pokarm/ á lífcie ich ná lékárftwo. *RejAp* 188.

~ *na pokarm komu* (1): bédzye íie was bało kááde żywe ftworzenie ná zyemi/ wśzytko co żywie bédzye wam ná pokarm/ iáko ogrodne pożytki zyelone *BielKron* 5v. ~

W przen (2) : Zołádek kucharz pokarmow. *BielŻyw* 138.

Zwrot: »podeprzeć bokow pokarmem« (1): *Vires cibo reficere, Podeprzeć boków pokarmem. Mącz* 116b.

Przen (198) :

pokarm komu, czemu (2): A ínadz potem bédá w wiedzieni do pieklá iáko owce do wilkow/ ná pokarm wiekuiſtey ímierci *RejPs* 73v; bo wydrę owce moje z páłczeki ich/ ták íż im [*pasterzom*] pokármem [*in escam*] nie bédá. *BibRadz Ez* 34/10.

W porównaniu (1): Ktorzy lud moy zzyráyá bezewíſſey litości/ Gdy íobye z nich yáko chleb pokarm wdzyáááli *LubPs* N5v.

Zwrot: »dać na pokarm« (1): Dałéś nas wíſſem ná pokarm práwie iáko owce *LubPs* Mv.

Wyrażenia: »lekki pokarm« (1): Ci telz tego Báránká Páná Iezu Kryftulá nieprętko íedzá/ [...] Ktorzy niedbálymi íá około rozmnożenia chwały Bożey/ ktorzy kościoły łupią y pożywienie wiernym íługom Bożym wydzieráią/ y ich nieopátruią/ y ktorzy mowią. Brzydzi íie duízá náízá nád tym lekkim pokármem. *KrowObr* 186v.

»miękkie pokarmy« (1): Ktory [*św. Paweł*]/ vćzi Dizatkam [!] młodim naprzod dawać miekke a ílotkie pokarmy to yeft znoíną aprofta naukę wedluk proftego rozumu Ludkie⁸⁰ *RejKupSekl* a3v.

a) *Eucharystia* (118) : *WróbŻoít* 64/10; *RejPos* 82 [2 r.], 160v; *RejPosWiecz*³ 98v; tedy ci/ które Dyakony zowiemy/ dáią káádemu z ónych/ ktorzy íá/ ku vzywániu/ chleb/ wino/ y wodę/ z czynieniém dzięk pánu Bogu poświéconé: á ten pokarm v nas zowá Euchariftia *BiałKat* 273v; *KuczbKat* 170; *WujJudConf* 255v; *SkarŻyw* 91; Byłmy ná to pámiétáli/ ímierć íego roípomináli/

wieczerzą nam fwoię fprawił/ w ktorey pokarm zoftawił/ Ciało, y krew którą wylał/ ku pożywaniu ie nam dał. *ArtKanc* N9, Q8v; Chlebie/ co włzech żywifz/ ácz cię nie vbywa/ Cályś/ ácz łáknący pokarm z ciebie miewa. *GrabowSet* O3v, O4; Ciało Páńfkie ieft práwym chlebem/ to ieft pokármem nádiŃtotnym *WujNT* 604, *Ioann* 6 arg, 55, s. 329 [3 r.], 331, 332, Yyyyyv; *SkarKaz* 159b marg, 488b.

pokarm komu, czemu (4): ten Sákráment nam od Páná ieft zoftáwiony/ nietylko áby był zá pokarm żywym/ ále teź zá ofiarę ták żywym iáko y vmárłym *WujJud* 239. Cf »pokarm duszy«.

pokarm czyj (2): *WujJud* 252v; Przed naświétfzym Sákrámentem klęknáwfy mów. ZAwitay prawdziwe ciało/ národzone z Pánný Máryey/ prawdziwie vmęczone y ofiárowáne ná krzyżu dla człowieká. [...] Ráczże być pokármem moim/ przyzełfcziu y fmierci moiey. *LatHar* 83.

pokarm czyj [= od kogo] (2): *RejPos* 82; PO przyięciu [*Ciała Pańskiego*] miey oko ná trzy rzeczy: Podziękuy naprzod zá takie vraczenie BoŃkie/ twoiey podłóŃci/ y zá ták drogi y nieprzeplácony Krolá wieczney chwały pokarm. *LatHar* 191.

pokarm czyj [= dla kogo przeznaczony] (2): Ale częfto iá teź Doktorowie S. zowá Pokármem podroźnych ludzi: częŃciá dla tego iż ieft duchownym pokármem/ ktorym Ńie w pielgrzymŃwie [!] tego żywotá poŃilamy: częŃciá teź dla tego/ iż nam drogę ku wieczney chwale y fzczeńŃliwoŃci gotuie. *KuczbKat* 160; IeŃtem vroŃtych y mocnych ludzi pokármem: roŃc/ á pożywáć mię będfiefz *KuczbKat* 180.

W połączeniu z przymiotnikiem odrzeczownikowym określającym rodzaj pokarmu (3): Co lámi Doktorowie Zydowfcy wykłádáiąc vczá/ iż oŃtáteczny odkupiciél miał być Ńłodkim pokármem pŃzenicznym ná ziemi: iáko piérwfy dał Ńłodká mánnę ludowi fwemu. *BialKat* 346, 346 [2 r.].

W połączeniu szeregowym (1): Tobie zá naprzednieyfy pokarm/ napoy/ y poŃilenie duŃzy twoiey/ Ciało y Krew Páná twego zoftáwiono. *LatHar* 200.

Zwroty: »brać pokarm« (1): Abowiem iáko iedząc y piiąc żywot cielefny bierzemy/ ták wierząc w Kryftulá Ńtawamy Ńie vczęŃtnikámi ciaála iego/ y bierzemy duŃzam náŃzym z niego pokarm żywotá wieczne⁸⁰. *WujJudConf* 100.

»pokarm jeŃc« (2): *RejPosWiecz*³ [97]v; kiedy Ńwięty pokarm y niepomázány ieŃc będfiefz/ kiedy chléb y napóy żywotá wieczného ieŃc y pić będfiefz: pámiętay że pożywáŃz Ciála y Krwie Páná twoiego *BialKat* 278v.

»nakarmić, karmiony pokarmem« [*szyk zmienny*] (1:2): *BialKat* 316; Nákarmitł nas przenaywybornieyŃzym pokármem: á wywiedźionym z opoki duchownym miodem doŃkonále náŃycił nas *LatHar* 231, 253.

»(po)da(wa)ć pokarm, w pokarm, dać [co] na pokarm, ku pokarmu, pokarmem; dan(y) na, za pokarm; dawan jest pokarm« [*szyk zmienny*] (5;1;1:1;1:1;2): wktorym Ńznamyenyv: thwoye wyełkye myłóŃzy [!] dalefz nam twoye náŃzfytfcze czyálo. ku pokarmu wyernemu *PowUrb* +2v; *PatKaz III* 91v; *BielKron* 138v; *RejPosWiecz*³ 96, [97]v [3 r.]; *KuczbKat* 165; ToŃz tedy Ciało/ ktore raz wydał Syn Boży Oycu Ńwemu ná ofiarę/ záwŃŃe dáie nam pokármem w Wieczery tey Ńwiętey/ áby nam było pokármem duchownym. *WujJudConf* 255, 251v; ále toź ifte ciało y krew fwoię/ dał tobie oto teraz ná pokarm/ dla poŃilenia y záchowánia duŃze twoiey. *KarnNap* D4; *ArtKanc* M14v; *WujNT* 329.

»pokarmem posilać (się), posilony (a. posilany), nasycać, nasycony; pokarm posila; posilniejszy pokarm« [szyk zmienny] (2:4:1:1;1): A wżytki tłuźczce łwiátá tego ktorekolwiek zá nim chodzą á wiernie go nálláduiá/ łá hoynie nálycone tym pokármem od niego. *RejPos* 82; *KuczKat* 180, 225; *WujJud* 178v; *RejPosWstaw* [143⁴]v; Dla tegoć też przeławni oni oboiey płci męczennicy/ y w náfroźlzych mękách/ nieułráfzone ferce miewáli: bo fię częłto tym pokármem pośiláli. *LatHar* 202, 191, 235, 253; Zá łtráwne ná drogę náłzę/ dáł nam dáleko lepźzy y pośilnieyźzy pokarm. *SkarKaz* 157b.

»pokarmu pożywać (a. używać), używanie, używający; za pokarm używać« = *escam manducare* *PolAnt* [szyk zmienny] (17:1:1;1): *BibRadz* 1.*Cor* 10/3; A kto tego pokármu pożywać będzie/ ten będzie żył ná wieki. *RejPos* 82, 103v, 158; *RejPosWiecz*² 91, 93, 94v, 95; *RejPosWiecz*³ [97]v, 98v; *BiałKat* 273v, 331, 410; tedy álbo my ilekroć tego pokármu pożywamy z Páná Chriřtułowym ciálem prawdziwym w niebie/ álbo on z onemże ciálem tu z nami ná źiemii fie złącza [!]. *WujJud* 256; Wízákże przedsię potrzebá to znáć że nie inřzego ciáłá zá pokarm nam dáł wżywać iedno tego/ ktore wydał zá nas ná śmierć *WujJudConf* 255; *KarnNap* D2v; *LatHar* 189, 207; Oycowie łtárego łestámentu/ ktorzy mány pożywáli/ tegoż duchownego pokármu co y my pożywáli. *WujNT* 330, 602.

»pokarm przyjmować« (2): O wos mas nieboże chory Stanie zawłytky Doctory. Ten pokarm czo y przímues *RejKup* m6; *WujJud* 255v.

»pokarm sprawić (a. sprawować), zgotować; pokarm sprawiony« = *operari cibum* *Vulg* [szyk zmienny] (2:2;1): Spráwuyćie nie then pokarm kthory ginie/ ále ktory trwa ku żywotowi wiecznemu/ ktory wam da Syn człowieczy *Leop Ioann* 6/27; *RejPos* 157v; *RejPosWiecz*³ 96; Bo Pan Bog ktory z miłóřierdzia łwego ten pokarm zgotował/ wczyni cię godnym/ ábyś go z pożytkiem twoim mógł wżywać. *KarnNap* D2v; *ArtKanc* N9v.

Wyrażenia: »pokarm anjelski« [szyk 1:1] (2): Śmiercią grożá wiekuifłá/ wżywáiącym tego Anyelłkiego pokármu w grzechu śmiertelnym *LatHar* 189, 191.

»pokarm ciála (Pańskiego)« (2): ták theż pokarm świętego Ciáłá Páńłkiego/ nietylko duźę pośila/ ále iey też mocy przydáwa *KuczKat* 180, 225.

»pokarm duchowny (a. duszny), dusz(e), duszy« [w tym: *duchowny dusz* (1)] = *esca spiritalis* *PolAnt* [szyk 14:12] (20:4:3): Panie Iezu náłłodłły żywot ij pokarm dnłłny [!]/ racz nám odpuřcitz grzechy *OpecŻyw* 21v; *WróbŻółt* V2; *BibRadz* 1.*Cor* 10/3; *RejPos* 82, 103v; duch duźzy duchowny pokarm duchownie podáva. *RejPosWiecz*³ [97]v, [97]v; Bo to rzecz pewna/ że nie mniey duźzy pokármu duchownego/ iáko ciáłu ćielełnego potrzebá. *KuczKat* 185, 160, 410; dla tego też włtáwił ten Sákráment ku pożywániu/ áby był duchownym duźz náłzych pokármem *WujJud* 221; że to Ciáło y tá Krew/ nietylko iełt duźznym ále też y ćielełnym pokármem náłzym *WujJud* 252v, 178v, 252; *WujJudConf* 100, 252 [2 r.], 255; *CzechRozm* 264; *KarnNap* D2, D3; *ArtKanc* M14v; *LatHar* 200; *WujNT* 330, 602; Iáko duźze náłze niewidome łá/ ták też niewidomy y duchowny pokarm máią. *SkarKaz* 159b.

»niebieski pokarm« [szyk 5:1] (6): *RejAp* 58v; *RejPos* 82; *WujJud* 178v; iřz bierząc moc z niebiełkiego pokármu/ w ciáło fię tego/ ktory fię ciálem náłzym łtał/ obracamy. *SkarŻyw* 320; Wiemy co zá nabożeńłtwo w pierwřzych Chrześcijánách kwitnęło/ y do iákiey wżgárdy rzeczy

świątá tego/ á nákoniec y zdrowia łwego przychodźili/ tym niebieskim pokármem częłto karmieni y pośiláni. *LatHar* 253, 201.

»prawdziwy pokarm« [szyk 5:1] (6): *RejAp* 58v; ciało moje ielt prawdziwy pokarm/ á krew moiá ielt prawdziwe picie. *RejPosWiecz*² 91; *CzechRozm* 264; PRzedtym pod załoną/ mánná pokármem byłá: teraz pod ołobą/ Ciało łłowá Bożego/ ielt prawdziwym pokármem *LatHar* 193, 185, 193.

»święty (naświętszy) pokarm« [szyk 6:3] (9): *RejPos* 82, 158 [3 r.], 158v; Tu iuz porządek tey łprawy náłzey potrzebuie/ ábychmy o godnym wżywaniu tey wieczerzey łwiętey/ y tego pokármu łwiętego/ s łłowá Bożego nieco zrozumieli *RejPosWiecz*³ [97]v; *BiałKat* 278v; A ten pokarm náświęłczy nie iedno cię z Pánem Chriłtułem iáko z głowá twoiá iednoczy y łpaia/ ále też y ze wżyłtkiemy łwiętymi iego *KarnNap* D3; *LatHar* 207.

»pokarm wieczny« [szyk 1:1] (2): Krolowie ciááá zábijáią/ páłterze dułze vmárłe/ pokármem wietnym ożywiaią y letzą. *KrowObr* 3v; *RejPos* 157v marg.

»zbawienny pokarm« (2): Gdy do vcźiwęgo ółtarzá przyłtępuiesz/ ábyś pożywał zbáwiennęgo pokármu y napoiu: łwięte ciało Bogá twęgo wiárá ogláday *BiałKat* 331, 410.

»pokarm żywota wiecznego, do żywota wiecznego« (3:1): *PatKaz III* 91v; bo ná Chrzćie [...] bywamy omywáni z gniewu Bożęgo: á ná Wieczerzy bywamy karmieni pokármem do żywotá wiecznęgo. *BiałKat* 316; Gdyż thedy Ciało Páná Chriłtułowe dawa pokarm żywotá wiecznego tym/ ktorzy Sákráment iego czyłto y łwiątobliwie przymuiá *KuczKat* 165; *WujJudConf* 100.

Szeregi: »pokarm i (albo) chleb« [szyk 1:1] (2): *RejAp* 58v; iż ciało Páná Chriłtułowe prawdziwie ielt chlebem y pokármem/ y krew iego prawdziwie napoim. *WujNT* 116.

»pokarm i ciało« (1): Widźiłz iáko oni te^{go} pokármu y tego ciááá nie prawdziwie przymuiá ále go rozumem y fántázyą dochodzą. *WujJud* 255v.

»pokarm i (a) napoj« (7): Tego pokármu pożywáć/ á z onęgo napoiu pić/ ielt w Pánu Kryłtułie mielzkáć/ á páná Kryłtułá w łobie mielzkáiącęgo mieć. *RejPosWiecz*² 94v, 91, 93; Thák też ná Páńłkiey wieczerzy/ łługá kołciołá s. podawa ciáłu widomy pokarm y napoy/ chleb y wino. *RejPosWiecz*³ [97]v; *BiałKat* 331; Samże Pan/ zbáwićiel twoy/ názwáł go [*Náświętszy Sakrament*] prawdziwym pokármem y práwym napoim *LatHar* 185; *WujNT* 116. [*Ponadto w połączeniu szeregowym 1 r.*]

»pokarm a (i) picie« (5): *PatKaz III* 91v; Potym [*Chrystus*] [...] przyłzedł w nienawiść kápłanom żydowłkim/ zwłáłzczá gdy ciało łwoie w pokarm/ á krew w picie łwięte podawał *BielKron* 138v; *RejPos* 90v; Bo łam Pan mowil: Ciało moje prawdziwie ielt pokarm/ á Krew moiá prawdziwie ielt picie. *KuczKat* 165, 225.

»pokarm i posilenie« (1): ábyś teraz przyiáł Páná Chriłtułowe Ciało prawdziwe/ ná pokarm y pośilenie głódney y mdłey dułze twoiey. *KarnNap* D2. [*Ponadto w połączeniu szeregowym 1 r.*]

»wieczerzą, (a, i) pokarm« [szyk 2:1] (3): iż tá hoyna wieczerza/ á ten łwięty pokarm/ miał im łpráwić z Bosłkiego miłółierdzia łwego/ łłufznych czáłow łwoich *RejPos* 158, 158v; *RejPosWiecz*³ [97]v.

Wyrażenie *przyimkowe*: »na pokarm« (2): Ten tedy z wielkiej swojey przeciwko nam wszystkim miłości/ dla tego nam sam siebie/ ciało y krew swojey żywą/ na duchowny pokarm zostawił/ aby nie prawie weń wcielił *KarnNap* D3, D2.

b) Nauka spraw boskich, rozmyślanie o sprawach boskich; nauka i działalność Chrystusa (64) : *OpecŻyw* 51; ośtawiłeś nam dziwny pokarm ku poćieśle náfley tem ktorzy by mieli wpczćiwóći wielmożności dwoie. *RejPs* 166; Ktorego [św. Piotra] listy niechái wám nad wżyśtko inżé piśmo zręku nigdy niewychodzą a miéicie ie łobie zanarofkofznieífze pokarmy. *MurzHist* S; *Leop Ier* 15/16; *BibRadz* *3v; *ArtKanc* T10.

pokarm czego (13): a náfyciwśly nas pokarmem zywota wiecznego łaski twoiey świętey aby raczył nas przywieść przez drogę daleką a trudną *RejPs* 34, 48v, 162v; *KrowObr* 4; [Chrystus] ofádził fthoł fwoy profłaki/ [...] á záfwdy ie náfycal onymi wdzięcznymi pokármy fłow/ náuk/ á obietnic swoich świętych *RejPos* 159v, 23; iżby sie też w pokármie Boskiej mądrości kochał. *KuczKat* 145, 5, 215; *SkarJedn* 29; drudzy w wykładách y rozumieniu piśmá včzeńśly/ tym się pokármem rozmyśłania w piśmie vgásić niemogą *SkarŻyw* 362, 543; *ArtKanc* T12.

pokarm czyj [= *Chrystusa; w tym: pron poss (4), G pron (1), ai poss (1)*] (6): *OpecŻyw* 51; *BibRadz* *Ioann* 4/34; *CzechRozm* 227v; Niechay ia/ powiáda/ będę z háńbion/ tylo Chryśtus (ktorego pokarm iest náwrocenie grzeźnych) nákarmiony/ wślawion niech będzie. *SkarŻyw* 108; Rzekł im Iefus: Moyći pokarm iest ábych czynił wolą tego ktory mię pośłał *WujNT* *Ioann* 4/34 [*przekład tego samego tekstu: OpecŻyw, BibRadz, CzechRozm, WujNT*], *Ioann* 4 arg.

pokarm czyj [= *dla kogo przeznaczony*] (1): *RejPos* 184 cf *W* *przeciwstawieniu*.

W przeciwstawieniu: »pokarm ... plewy« (1): A miałto wdzięcznych onych pokármow ich/ zátykacie im vřtá plewámi/ omylnych wymyśłow á wynaláfkow swoich. *RejPos* 184.

Zwroty: »pokarm da(wa)ć (a. podawać)« = *praeberere alimentum* *JanStat* [*szyk zmienny*] (6): on sam [Baranek Boży] wrotá do Ráiu stworzy/ [...] y da dofyc pokármu z drzewá zywotá *BielKron* 19; *KuczKat* 5; Národzony w żłobie leżał/ W łtáyni w śienie połog fwoy miał/ Ktory wżyśtkim pokarm dawa/ Pierśi mátki fwey pożywa. *ArtKanc* C4, B10, T12; *SarnStat* 986.

»jeść pokarm; pokarm ku jedzeniu« = *escam manducare* *Vulg* (2;1): A on [Chrystus] im rzekł: Mam ia pokarm ku iedzeniu [*cibum habeo manducare*] o ktorym wy niewiećie. *WujNT* *Ioann* 4/32, *1.Cor* 10/3, s. 602.

»pokarmem karmić, żywić« [*w tym: karmić i żywić (1)*] (2;1): *KrowObr* 4; Tákci vřtáwił Apośtoł/ kiedy Tytowi rofkázował aby w każdym Mieście pośtánowił Káplány/ ktorzyby Niebieśkim pokármem náuki y Sákrámentow/ ludzie wierne żywili y karmili. *KuczKat* 215.

»nasycić (a. nasycać), nasycón, posilić pokarmem« [*szyk zmienny*] (7;1;1): raczyłz też y dzis nář miły panie náfycic myśli náfle pokarmem świętey woley twoiey *RejPs* 162v, 34, 48v, 92, 101, 115, 200; *RejPos* 159v; żádáli ich też/ aby łáknącą bráćią/ duchownym pokármem fłowá Bożego pośilili. *SkarŻyw* 543.

»pokarmu pożywać« [*szyk zmienny*] (4): *OpecŻyw* 50; álec ia pożywam pokármu niewidome^{go}/ y napoiu [*cibo invisibili et potu ... utor*] ktory od ludzi widzian być nie może. *Leop Tob* 12/19;

BibRadz Ioann 4/32; Aczkolwiek pożywali przodkowie nasz pokarmu duchownego/ y pili też napoy duchowny/ wżakże sie nie wżyfy Bogu łpodobali. *CzechRozm 31*.

Wyrażenia: »czysty pokarm« (1): Pásterze łą/ kthorzy [...] tżyftym pokármem łłowá Bożego/ Owietzki Páná Kryftułowe karmiá *KrowObr 4*.

»pokarm duchowny (a. duszny), duszy (duszam), dusz(e)« = *esca spiritualis Vulg; spiritualis alimonia JanStat [szyk 9:8] (10:4:3): KromRozm III O3; [pisma święte]* Pokármem łą dułzam náłzym/ ktorym tylko łámym bywáią wychowáne ku zdrowiu wiecznemu *BibRadz *3v; RejPosRozpr b3; CzechRozm 31*; wżak nie łámym chlebem człowiek żyw: czego nie doynie ciáło/ dułżnym łię pokármem/ ná ktorym mi schodzić nie może/ nágrodzi. *SkarŻyw 51, 543*; Poniewáż [*Pismo Św.*] iest *vita, cibusque animae*, żywotem mowie y pokármem dułże *CzechEp 135, 134; NiemObr 81; ArtKanc T12; WujNT 26, 1.Cor 10/3, Bbbbbb4v; WysKaz 14*; Iestefmy powinni duchownego pokármu y zbáwiennego nápoiu wżyczáć tym/ ktorym pánując pożytków docześnych podáiemy podpomozenia *SarnStat 986; SkarKaz 453a. Cf »ku dusznemu pokarmowi«*.

»niebieski pokarm« [*szyk 2:1] (3): KuczbKat 215; SkarJedn 29*; iáko ludziom dáiemy ciełefné dobrodźieyftwá/ téż ábyfmy rozwázáli/ iákobyfmy im y niebiełkie pokarmy dawáli [*caelestia praebeamus alimenta JanStat 743]* *SarnStat 986*.

Szeregi: »pokarm i napoy« = *alimonia, pocula JanStat (5): Leop Tob 12/19; RejPosRozpr b3; CzechRozm 31*; Kryftus dla nas prácowáł, [...] by nam pokarm y napoy w żywoćie wiecznym dáł. *ArtKanc B10; SarnStat 986*.

»pokarm a nauka duchowna« (1): gdy obaczyż/ Narodzie Rułki/ iáko zle vćiebie wiára Chrześciáśłka [!] vgruntowána iest/ iż z niey nigdy práwey poćiechy y ochłody dułży twey/ y pokármu á náuki duchowney mieć nie możełz. *SkarJedn 356*.

»pokarm i picie« (1): y wżyfcy iedli tenże pokarm duchowny/ y wżyfcy pili toż picie duchowne [*omnes eandem escam spiritalem manducaverunt et omnes eundem potum spiritualem biberunt]* *WujNT 1.Cor 10/3*.

Wyrażenie przyimkowe: »ku pokarmowi« (1):

~ *Wyrażenie*: »ku dusznemu pokarmowi« (1): I zálie do Kołatzow [*mówicie*]. Aby ty Kołatze były ku dułżnemu pokármowi/ ktorzy by vkufili fnich/ aby y ciełefne y dułżne wzięli zdrowie. *KrowObr 97v. ~*

α) Trudna nauka (9) :

W przeciwstawieniu: »mleko ... (stateczny, a. twardy, a. mocny, a. doskonały, a. posilniejszy) pokarm« (9): Yákoby maluczkiem w Kryftułoye mlekám wam dáł pić/ nye pokármu. *KromRozm II v2v, v2v*; ále poniewáż iedni łą iáko dziátki nowo národzone/ drudzy poczynáią w Pánie Chrifuśie róść/ á niektorzy theż iuż nieiáko łą vmocnieni w lećiech/ tedy pilnie bączyc ma/ ktorym mleká/ ktorym záś pośilnieyżzego pokármu potrzebá *KuczbKat 5*; A Ich Mość Xięża/ nie tylko iż dołkonáłym pokármem/ to iest/ wykłádáním táiemnic krolełstwá [!] niebiełkiego/ ludzi nie zbáwiáią: ále też y mleká Chriftyáńłkiego/ to iest/ początow nauk zbáwiennych/ wżyczyć im niechcá *NiemObr 90, 90; sftáliście łię iáko ci ktorzy mleká potrzebuią/ á nie łtátecznego pokármu. WujNT Hebr 5/12, 1.Cor 3/2, Hebr 5/14; SkarKaz 155a*.

c) Materia dająca czemuś wzrost, życie (2) :

pokarm czego (1): Krew wilgoć żył pokarm żywota. *BielŻyw* 138.

W połączeniu szeregowym (1): Ale yednák y w cyele [...] páznogýe/ brodawki/ y martwe koftki/ ácz nye czuyą/ [...] przedýe nye do końcá martwe fą. Abowim pokarm/ pošílenye/ y zroft byorą z cyálá. *KromRozm III* D4v.

d) Materia ulegająca zniszczeniu (5) :

Zwrot: »[z czego] pokarm wziąć« (1): nie dopuľzczáľz ziemi s ciálá thwego pokármu wziąć [*de corpore recipere alimentum*]. *HistAl* I8v.

Wyrażenie: »pokarm ogniowy, ogniowi« = *cibus ignis a. igni, esca ignis Vulg* [szyk 3:1] (2:2): Bo wíľelkie gwałtowne złupienie z thrwogą/ y odzienie zmieľzáne ze krwią/ będzie ná ľpalenie y pokarm ogniowy. *Leop Is* 9/5 [*przekład tego samego tekstu: RejPos*]; będzie lud iákoby pokarm ogniowi. *Leop Is* 9/19, *Ez* 21/32; *RejPos* 15.

e) Przyczyna [czego] (1) : Bo roľkolfz iż yeľt pokármem złych rzeczy/ dzyecyę roľkolfy pľużąc ná zľość yáko na potráwy ľmacne wáżyć będzie *GliczKsiąż* E4v.

f) To, co ktoś często lub chętnie robi (2) : Iedno fye tak ľľemrányem będą kármić ząwżdy/ Czáfu gľodu ten będzie miał pokarm z nich káždy [*tj. szemranie*]. *LubPs* O4v.

pokarm czyj [*w tym: G pron* (1), *pron poss* (1)] (2): *GórnDworz* Dd2v; boć iedno tylko ľzy ľą pokármem moim. *SiebRozmyśl* F.

Wyrażenie: »pokarm najsmaczniejszy« (1): że [*białe gľowy*] ľwiátem rządzą/ y mogą swoią pięknofcią/ znędzić/ ábo vbľogofľáwić: dáć zdrowie/ ábo chorobę: ľmierć ábo żywot/ temu komu raczą. To ieľt ich pokarm naiľmácznieyľzy *GórnDworz* Dd2v.

a. Pożywienie dla zwierząt, pasza (49) : kozy go [*bluszcz drzewowy*] rady pożywaią/ mleka ľie gim przy mnaża dla tego pokarmu *FalZioł* I 48c, III 22a, IV 34d; Czemu na ľtarofć zwierętom zęby czernieią. (–) Dla zagniľofci pokarmow w zoľádku *GlabGad* C3v, C4, H7v, H8v; Będą przechodzić y ľwięta riczące aby ľup vchwyciły aby ľobie od boga pokarmu nabywały *WróbŻoľt* 103/21, ii2; *Leop Iob* 38/41; *BibRadz Dan* 4/9; Lwięta ryczą pokármu żądáiąc od ćiebie *KochPs* 156; *KlonWor* 61.

pokarm czemu (14): Lew zwierę moczną, á wżdy czáfem małym ptaľzkom pokarmem bywa *BielŻyw* 105; *Leop Ier* 16/4; *BibRadz Deut* 28/26, *Ier* 16/4; iż [...] czľowiek ieľt iáko pijáná/ po vrodzeniu iáko báńká ktora ľie ledá wichrem záchwiana wneth ľtľuc może/ po ľmierći ľmrod á pokarm robakom *RejZwierc* 48; Bogáctwo wáľze zágniľo/ á ľzáty wáľze molom ľię pokármem ľtały. *CzechEp* 50; *GórnRozm* N2; *GrabowSet* S2v. Cf »pokarm wężowi«, *Wyrażenie przyimkowe*.

pokarm czyj [= dla których zwierząt przeznaczony; *w tym: G sb i pron* (4), *pron poss* (4), *ai poss* (1)] (9): Zywi ľie Oľfa wyľyľfaniem owoczu, gnoiu albo teź y mięfa iakiego/ albo z pokarmu inľszych zwierząt. *FalZioł* IV 28c; Y Lwi rycząc/ ľwych pokármow teź od Boga ľzukáią. *LubPs* X6; *Leop Iob* 38/41; ábo woľ izali ryczy nád pokármem ľwoim? *BibRadz Iob* 6/5; *RejPos* 124; *Calep* 188b. Cf »pokarm wężow«, »na pokarm«.

Zwroty: »dać pokarm« [*szyk zmienny*] (4): a w wýodľfy ie do domu przynýoľf wody y vmyli nogi ľwoie/ y daľ pokarm ich oľlom *HistJóz* D; o^{mnia} a te expecta^{nt} vt des illis eľca^m in temp^{or}e. [...]

wfzytki zwierzęta od ciebie miły panie czekaia by im dał pokarm czału flufznego. *WróbŻołt* 103/27, ii2 [2 r.].

»pokarm gotować, przyprawiać« = *praeparare escam Vulg* [szyk zmienny] (1:1): *Leop Iob* 38/41; Ptáctwu, wżemu dobytku pokármy przypráwiałz. *ArtKanc* T11v.

»pokarmem karmić« (1): *Sagina* – Pokarm ktorim karmimi, tłuka. *Calep* 937b.

»pokarm pożyrać (a. pożrzec)« [szyk zmienny] (2): Ten to Cetus/ to iefł wielorib, nie żuie ani grizie/ ale pożyra pokarm czałkiem. *FalZioł* IV 31c, IV 31c.

»pokarm żwać; zeżwanie pokarmu« [szyk zmienny] (2;1): Iefłli ryby żuia pokarm albo nie. (–) Nie żuia ale profto połykaia. *GlabGad* H8v, I; Żá nieczyłty żwierz/ poczyta zakon Boży/ to bydlę/ ktore pokármu fwe⁸⁰ nie żuie *LatHar* 394.

Wyrażenia: »branie pokarmu« (1): Dała natura każdemu zwierzęciu czego potrzebuie, y ku braniu pokarmu y też ku obronie *GlabGad* D3.

»pokarm wężowi, wężow« [o ciałach zmarłych] [szyk 3:1] (3:1): Tę to tedy máteryą grubą ciála pokarm wężow śmiercią precz fkládamy/ [...] cí [*Enoch, Eliasz i Mojżesz*] wżli tey fkaży cíelełney/ to iefł/ nie stáli fie pokármem wężowi. *BielKron* 2v, 2v [2 r.].

»żywność pokarmu« (1): Bowiem takowe [zwierzęta] iefłce nie bywaią prawie doftale gdy fie rodzą, gdiz iefłcze w nich żiwność pokarmu nie doftatecznie fie rozeydzie. *GlabGad* B4v.

Wyrażenie przyimkowe: »na pokarm« [w tym: czemu (3), czyj (1)] (4): Rozławłfy okrutnie krew przebranych twoich rozmiotáli ná pokarm ptakom á frogiem zwierzętom ciála ich *RejPs* 118v; *LubPs* S2v; fpodziewałem fie/ że zá tymi czałow odwłokámi y mey trágedyey fie odwlec miało/ álbo ráczye że ták zemną zoftác miała molom ná pokarm álbo ná trąbki do ápteki. *KochOdpr* A2; żwierzę to frogié [*lew*] Dobieżawłzy/ oderwie [*bydlątko*] od mátki/ y śieczye Żębámi/ á żiułzoné ná pokarm fwóy wlecze! *GórnTroas* 54.

Przen (1) : ábym w wieczne ognie był wrzucony/ A piekielnym wężom/ zá pokarm zlecony. *GrabowSet* S.

b. Pożywienie płodu lub niemowlęcia (21) :

α. *Mleko matki* [w tym: *Matki Bożej* (6)] (19) : *GlabGad* H5; Yákoż dzycecyęcyu zaż ma być on pokarm zdrowy/ kthory zmyełła z obfitą á zbythnią máteryą. *GliczKsiąż* D6, D2v, D4v; człowiek [...] po mieściącách po pięć kroć siedmi [od urodzenia] pierśi máthczynych pożywác przeftáie/ brzydząc fie iákoś onym pokármem *LeovPrzep* I; *SkarKaz* 159a.

pokarm czyj [w tym: *pron poss* (2), *G sb i pron* (2), *ai poss* (1)] (5): Ylé kropli wzię^m od ciebie pokarmu twégo panieńkié⁸⁰/ tyle miéy odplaty od oytta niebiełkiégo. *OpecŻyw* 88; *PatKaz* II 31; *GliczKsiąż* D3v; O święta to doftoyna fzczeńna máć/ Ktora mu fwoy pokarm będzie dawác *BielKron* 135; [*Jempsar mówi do Mamki:*] A doday mi rády fwéy/ iefłiz mátki moiéy Słufznie imię zábiérafz/ rułz pomocy fwoiéy: Iefłis ty mnie prawdżiwie niemówiátko malé Pokármem fwym krzepiła *GosłCast* 51.

Zwroty: »pokarm brać, wziąć« [szyk zmienny] (2:1): *OpecŻyw* 88; *BielKron* 28; O świętym Mikołáiu piłzą/ iż iefłcze v pierśi máćierzyńłkich pościć poczał/ raz tylo w Srzody y w Piátki pokarm biorąc. *SkarKaz* 42a.

»pokarm dawać« [szyk zmienny] (3): *OpecŻyw* 17; Takieśz gdyby matczyne mleko było nieiako cierpkie á przykre/ tedi natłzczo nigdy nie ma dziecięciu pokarmu dawać. *FalZioł* V 36; *BielKron* 135.

»pokarm gotować« (1): Zafię w małych [cycach] ciepło ono z chodzi fie á tak pokarm płodowi tam lepiej gotuie *GlabGad* D6v.

»karmić się pokarmem« (1): botz wniem [majestacie, tj. łonie Matki Bożej] fiedziál bog wierny/ tzo wlfytek fwiat rządu/ kármiątz fie малы^m pokarmem czyłtym panieńfkim mlekiem. *OpecŻyw* 20v.

»pokarmu używać« (1): Iż dzyecyę gdy s cudzego/ á nye mátki włafney pokármu vżywa/ [...] fpołem theż byerze wfię zwyczáy żywotá á obyczáyow. *GliczKsiąż* D3v.

Wyrażenie: »pokarm z piersi« (1): A pokarm z pánieńfkich pierśi fkąd vroł? *SkarKaz* 489b.

Wyrażenie przyimkowe: »ku pokarmu« (1):

~ Wyrażenie: »ku pokarmu dziecięcemu« (1): CZemu cice rołtá na pierfiach. (-) Aby tam dla blifkofci ciepła ferdecnego trawiła fie á doftawała gruba ona krew ciała z ktorey fie mleko czyni ku pokarmu dzieczęcemu *GlabGad* D6. ~

W przen (1) :

Wyrażenie: »pokarm niebieski« (1): pierfiámi panieńfkiemi [Maryja] dáwa pokárm niebieski/ od wiekow dáwnemu. *OpecŻyw* 17.

β. Pożywienie płodu w łonie matki (2) : Kthore nieczyłthofci nie fá vżyteczne dzieciátkowi: ani ku pokarmu ani ku pomnożeniu rołcienia ie⁸⁰ *FalZioł* V 16.

Zwrot: »pokarm brać« (1): iakie nafienie było z ktoregos fie narodził, iakiż pokarm w żywocie matki twej brał *BielŻyw* 171.

c. Wartość odżywcza (4) : abowiem [jube] mały pokarm z fiebie daią/ á ftrudnością fie trawią, w flegmę fie obraczaiącz. *FalZioł* III 15b, IV 31a; Ale tak włofi iako y pierze żadnego pokarmu nie czynią, gdyz ich żadne zwierzę ftrawić nie może dla ich zbitniey fuchofci *GlabGad* A7, I5.

Synonimy: chleb, jadło, jedzenie, karmia, pica, potrawa, pożywienie, spiża, żywność; Przen: **a**) Eucharystyja, Komunija, Chleb, Ciało; **a.** pastwa, pasza; **b.** mleko.

Cf [POKARMIA]

MP, (MZ)